

MEMORIA ANUAL 2017-18
“PROXECTO DE PREVENCIÓN
DE CONDUCTAS ADICTIVAS”

PLAN COMUNITARIO DE TEIS

PROXECTO DE PREVENCIÓN DE DROGODEPENDENCIAS E CONDUTAS ADICTIVAS -PLAN COMUNITARIO DE TEIS 2017-2018

Avaliación de necesidades da poboación destinataria do Proxecto

Segundo os datos do Concello a poboación do barrio de Teis, onde se desenvolve o Plan Comunitario de Teis, é duns **28.279 habitantes** -censo a 01/01/2017-.

A cidade de Vigo e, por extensión o barrio de Teis, sufriu uns cambios sociodemográficos moi profundos na década dos 70, onde o desenvolvemento industrial provocou o crecemento acelerado da cidade e do barrio. Precisábanse dotacións empresariais e servizos que pudesen atender á nova poboación que estaba a chegar. Foi así como Teis foise integrando na cidade, ata que, durante os anos oitenta, a reconversión industrial desembocou nunha drástica crise, conformando, particularmente en Teis, unha nova realidade socio-económica e urbanísticamente máis deteriorada (abandono de fábricas, deterioro do entorno...). A parroquia San Salvador de Teis sufriu (e segue a sufrir) unha desestruturación brutal e continua -pola súa situación estratéxica na cidade-, deixando de ser unha unidade territorial uniforme; fragmentándose e dividíndose nas 6 parroquias que actualmente ten.

Recibiu moitísima poboación foránea, incrementado o seu número de habitantes nun curto período de tempo. Para dar cabida a toda esa poboación, xenerouse un desenvolvemento urbanístico acelerado e desordeado. Todo este desenvolvemento urbanístico leva consigo unha sobreesaturación de infraestruturas nun espazo físico moi reducido (rede viaria da cidade, 2 liñas férreas, 1 autoestrada, cables de alta tensión, nun espazo de 5,8 Km²), coa particularidade de que o trazado de estas infraestruturas realiza unha participación horizontal do barrio, marcando artificialmente as zonas: zona de asentamentos tradicionais e zona urbana. Entre unha e a outra zona non existe transversalidade algunha.

Nestas circunstancias urbanísticas danse as condicións para a proliferación de espazos ou “micropuntos” segregadores onde converxe un gran número de poboación vulnerable e/ou socialmente marxinada, moita dela con problemas derivados do consumo de sustancias. Teis conta cunhas características sociodemográficas de: **Desarraigo** motivado pola procedencia do rural, de barrios tradicionais da cidade e doutras nacionalidades. **Poboación nova**, e con **baixo índice de ocupación**. É común o **baixo nivel cultural**. A cualificación profesional é escasa, **maioritariamente operarios, fundamentalmente do sector industrial portuario e servizos**. Estas situacións inciden directamente nos **factores de risco** (ver o programa “Facendo barrio”) que se enumeran a continuación e que se interrelacionan coas diversas características persoais, familiares, escolares; coas formas de relación cos iguais, os hábitos de ocio ou as influencias culturais e macrosociais:

Factores de risco:

Factor social	Factor laboral
<ul style="list-style-type: none"> • A non participación social • Coñecer consumidores/as de drogas • Dependencia do grupo • Facilidade de obter as drogas • Insatisfacción no ocio • Estigma social • Percepción social negativa 	<ul style="list-style-type: none"> • Agobio ou estrés no traballo • Esgotamento intenso no traballo • Inquietude ante o futuro laboral • Insatisfacción co trato recibido • Insatisfacción na función ou traballo • Mala situación contractual • Xornadas de traballo prolongadas
Factor Familiar	Factor Persoal
<ul style="list-style-type: none"> • Abuso do alcohol ou drogas polos pais • Agobio pola situación económica familiar • Enfermidade mental ou nerviosa na familia • Malas relacións entre cónxuxes ou parella • Malas relacións pais/nais –fillos/as 	<ul style="list-style-type: none"> • Fracaso escolar. Insatisfacción persoal • Sensación de agobio ou tensión • Sensación de non poder superar as dificultades • Sentimento de perda de confianza en si mesmo • Conflito na construción da identidade

No barrio ubícanse 5 centros educativos públicos de Educación primaria; 1 de Educación infantil; 3 privados e 2 concertados, de Educación Primaria e Secundaria; 4 institutos e 1 Centro de formación ocupacional. Ademais de 1 centro cívico, 1 centro sociocultural, 5 agrupacións deportivas...e outros moitos recursos e servizos que interctúan entre sí e que requiren dunha coordinación estratéxica, cara á execución de proxectos.

O Plan Comunitario de Teis pertence a **Área Sanitaria de Vigo** que consta como **1ª** na Taboa de priorización segundo o Índice de Risco Epidemiolóxico (**IRE**), polo que se considera a de maior índice de Risco en consumo de drogas, cunha calificación de **12** puntos de Índice de Risco Absoluto de Prioridade. Os principais factores de risco cos que se atopa a poboación do barrio de Teis

Áreas de actuación do Proxecto

Nos comezos do proxecto definíronse catro grandes ámbitos de actuación: Escolar, Familiar, tempo libre e laboral, desde unha perspectiva transversal de dinamización e participación comunitaria. Actualmente mantéñense os programas no ámbito escolar, familiar, xuvenil e de ocio e transversais, ámbitos coincidentes cos que recolle a propia Orde desta convocatoria como ámbitos de carácter básico, complementario e libre, como é o caso dos programas transversais.

O Proxecto ten **11 Programas. 6 de carácter básico:** No **ámbito escolar**, o programa de prevención universal, **Saúde na Escola/ PPCDE:** “Obradoiros de educación en saúde e hábitos de vida saudable” e “Obradoiro socioeducativo nas aulas a través da natureza”; O programa de prevención selectiva, **Non pasa nada. ¿Pasa algo?** ; No **ámbito Familiar** o programa de prevención universal, **Máis que un teito:** “Escola de Nais e Pais”, o programa de prevención selectiva **En familia, todos contan:** “asesoramento e orientación socioeducativa á familia” e o programa de prevención indicada **“Entre todos/as”**”; No **ámbito xuvenil** e de ocio, o programa de prevención universal **Activa:** “Actívate xogando”. **Catro de carácter complementario** con compoñentes de tipo universal e selectivo: **dous,**

da **carteira de servizos e tres de carácter libre**, un deles no **ámbito comunitario**: os programas de prevención universal **Información-sensibilización, Formación de mediador@s sociais** (“comité interanpas” e “formación monitores/as de tempo libre e animadores/as socioculturais”); **“Obradoiros socioeducativos nas aulas a través da natureza”** e **“Obradoiros de educación afectivo-sexual”**, (programas libres no ámbito escolar) e **“Facendo barrio”** (programa libre de prevención estrutural e ambiental de carácter comunitario).

Principios metodolóxicos xerais do proxecto

Como é propio dos plans comunitarios, o Plan Comunitario de Teis actúa baixo o marco conceptual do **modelo comunitario** de intervención; polo tanto as liñas de actuación a seguir veñen definidas pola **metodoloxía de traballo comunitario**, onde a comunidade é, non só obxecto, senon tamén suxeito da intervención. Asumir este modelo, implica asumir con todas as consecuencias o principio de **participación**, guiado polos criterios de **universalidade, integralidade** das propostas, **globalidade** das accións, **transversalidade** dos principios, **coordinación** dos servizos, institucións e axentes sociais, **prevención** de situacións de exclusión, enfoque desde a **perspectiva de xénero e emprego da lingua galega**. (Introducírase a perspectiva de xénero en todos os programas, as intervencións, actuacións e actividades presenciais e/ou dixitais, desde o respecto á diversidade e utilizarase a lingua galega como lingua vehicular e en toda a documentación distribuída e/ou elaborada.

Como complemento e soporte deste modelo comunitario, nos diferentes programas utilízanse **ademáis os modelos teóricos** que se consideran máis apropiados segundo os seus obxectivos e que se atopan definidos en cada programa da Carteira de Servizos: modelo teórico de Bandura; modelo de estilos de vida e factores de risco de Calafat e outros; modelo sistémico; modelo de desenvolvemento social de Catalano, Hakwis e colaboradores; modelo de influencia entre iguais...

Equipa que desenvolveu o proxecto

Unidade de prevención: Unha traballadora social, como coordinadora *técnica, para coordinación*, seguimento e difusión e execución do proxecto. Unha educadora social para acompañamento e execución conxunta dos diferentes programas. Puntualmente, contouse cun educador social para o desenvolvemento dalgún obradoiro nos centros educativos.

Persoal colaborador: integrantes dos colectivos e asociacións presentes no Barrio, integrantes do comité interanpas (nais/país) e profesionais do comité técnico: traballadoras sociais, psicólogas/os, pedagogos/as e orientadores/as, educadoras/es sociais.

Interacción con outras entidades/recursos ou grupos de interese

---

A interacción con outras entidades-recursos e/ou grupos de interese do proxecto de prevención de condutas adictivas, será regular e periódica a través de visitas presenciais, xuntanzas (específicas ou dentro das diferentes comisións e comités) e contacto telefónico e/ou por e-mail cada vez que sexa necesario; todo para garantir a interactividade e a construción de mecanismos activadores do diálogo e do establecemento e consolidación de vínculos que actúen de potencial

preventivo na comunidade.

ENTIDADES COLECTIVOS E SERVIZOS QUE SE INTEGRAN PERMANENTEMENTE NO PROXECTO:

Recursos escolares Públicos: CEIP Paraixal, CEIP Frián, CEIP San Salvador de Teis, CEIP Vicente Risco, CEP Santa Tegra; CEI Monte da Guía, IB A Guía, IES ROU, IES de Teis, Colexio Possumus e Colexio Monterrey (concertados).

Recursos sanitarios: Centro de saúde de Teis; Unidade Asistencial Alborada Vigo

Recursos sociais: U.T.S Teis e Travesía, Caritas Diocesana Tui-Vigo, Hnos. Misioneros de los enfermos pobres, Fogar Santa Isabel, Centro de Día de Maiores "Atalaia".

Colectivos e Entidades privadas: ANPA Frián; ANPA San Salvador de Teis; ANPA Paraixal; ANPA Sta. Tegra; ANPA EEI Monte da Guía; ANPA Possumus; Comunidade de Montes de Teis, Voces polo Litoral de Teis; Colectivo parroquial Santo Ignacio de Loiola, as Neves e o Divino Salvador de Teis; Parroquia San Francisco Xavier; Marinetea; Club Ciclista Teis; Club de Remo Virxe da Guía; Agrupación deportiva Xogara; Asociación de Comerciantes do mercado e Zona Teis centro comercial aberto (puntualmente outros colectivos deportivos, culturais e veciñais).

Entidades privadas/plataformas implicadas e coordinadas no desenvolvemento do proxecto: Plan Local sobre drogas e outras adicións do Concello de Vigo; Coordinadora Galega de Plans Comunitarios.

MEMORIA DESCRIPTIVA DE CADA PROGRAMA

a) Programas no ámbito escolar

1.- Programa Saúde na Escola/PPCDE

Poboación obxectivo:

Poboación final: alumnado de primaria, ESO/FP básica e Bacharelato dos centros educativos do barrio: 6.654 alumnos/as (aprox.).

Poboación mediadora: comunidade educativa do barrio (orientadoras/es, mestres/as e titores/as): 330 (aprox.)

Actividades, metodoloxía e contidos:

"Obradoiros de HH.SS e Toma de decisións"

Impartíronse en colaboración co departamento de orientación e o profesorado de cada centro.

Realizáronse obradoiros que lle facilitasen, aos alumnos e alumnas, instrumentos cara a reforzar a autoestima, a confianza en si mesmos e a tolerancia á frustración; ao tempo fomentáronse valores e alternativas de ocio que axuden a elixir estilos de vida saudables, incompatibles co uso de drogas (Coidado do corpo e da

saúde, colaborar cos demais, manterse á marxe dos consumos dos amigos, afección á lectura, participar en actividades sociais, coñecer mensaxes preventivas de drogas, Integración no barrio...).

Desenvolvéronse actividades de habilidades sociais, fomento de valores, toma de decisións, autocontrol das emocións, autonomía persoal, interacción social e comunicación interpersonal.

Tentouse fomentar a participación da poboación destinataria en actividades preventivas que se estaban a realizar na súa contorna, ofertándolle aquela información pertinente sobre as consecuencias do consumo de sustancias; facendo especial fincapé no consumo de tabaco, alcohol e cannabis.

Cada obradoiro constou de 2/3 sesións (segundo centros) de 50 minutos, cun espazo de 1 semana (preferiblemente) entre cada unha delas.

Monitorización e avaliación do Programa.

Realizouse unha avaliación continua dos obxectivos con todos/as os/as axentes implicados/as e unha avaliación final con variables que valoren a adquisición de contidos e o grao de satisfacción co material utilizado e coas actividades realizadas. O resumo do datos avaliados son como sigue:

Poboación destinataria real: 260

Hubo cambios e incidencias sobre o planificado, tendo que apretar o calendario de maio xa que no ies teis o cambio de orientadora impediu poder realizar antes os obradoiros. Tamén nos utros institutos se retrasou polo mesmo motivo. Ademais déronse numerosos cambios na calendarización inicial no ROU por baixa da Orientadora.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA

- Nº de centros escolares participaron no programa: 3 dos 4 institutos
- Nº de nenas e nenos participantes no programa: 242
- Nº de profesionais implicados no programa: 18

AVALIACIÓN CUALITATIVA

- Grao de participación dos centros: Medio alto
- Grao de satisfacción dos profesionais implicados: Alto
- Grao de satisfacción da poboación participante: Medio-Alto
- Grao de adquisición de contidos: Medio

CONCLUSIÓNS:

A pesares de incrementarse o nº de cursos nos que se demanda impa a impartición de hh.ss e toma de decisións, o nº de alumnado é menor, xa que tanto no IB. A Guía coma no IES Teis, diminuíu o número de alumnos/as nos primeiros ciclos (sobre todo en 1º da ESO) algo que ten que ver directamente coa diminución nos seus centros adscritos; de aí que a maioría do alumnado (que non de cursos) se concentre no ROU no que se mantén a ratio por curso.

2.- Programa Non pasa nada. Pasa algo?

Poboación obxectivo:

Programa dirixido ao alumnado de 4º ESO e FP Básica en xeral dos centros educativos do barrio, onde se detectou algún problema relacionado co uso de drogas: 310 alumnos/as (aprox).

Ademáis, durante os meses de duración doutros programas da Entidade, traballáronse **regularmente con grupos** formados por alumnos e alumnas (en idades comprendidas entre os 16-18 anos) con necesidades socioeducativas e risco condutual de consumo: 15 (aprox).

Actividades, metodoloxía e contidos:

Pártese dos principios metodolóxicos xerais do Proxecto, de tal xeito que os contidos das actividades impartíronse en colaboración e consenso co departamento de orientación, o profesorado e familias de cada centro ao que se acudíu, garantindo a adaptación dos contidos que tiñan que ver coas problemáticas existentes en cada un dos centros educativos en relación coas drogas (sesión de análise).

Tratáronse contidos sobre os riscos do consumo abusivo de drogas facendo especial fincapé no consumo de tabaco, cannabis e alcohol (Mitos e crenzas; uso, abuso, dependencia e tolerancia; evolución condutual nos consumos). Ademais, e cara a diminuír as condutas de risco, entrenáronse habilidades sociais e relacionais; resolución de conflitos; toma de decisión, afrontamento, autocontrol, interacción social e comunicación interpersoal, abordaxe dos riscos do consumo, e condutas asociadas.

Realizáronse obradoiros de 50 minutos por grupo, cun intervalo dunha semana (preferiblemente) entre cada unha das sesións.

Monitorización e avaliación do Programa:

Avaliación continua dos obxectivos con todos/as os/as axentes implicados. Avaliáronse variables de adquisición de contidos e o grao de satisfacción.

Os datos que se aportan a continuación dan conta dos resultados obtidos:

Poboación destinataria real: 86

Non houbo cambios nen incidencias sobre o planificado.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

- nº alumnado participante: 76
- nº de profesionais implicados/as:
- nº centros participantes: 3
- nº sesións realizadas: 8

AVALIACIÓN CUALITATIVA

- grao de consecución de obxectivos: Medio
- grao de captación de contidos: Medio
- grao de satisfacción do alumnado participante: Medio-alto

grao de satisfacción dos e das profesionais implicados: Alto

CONCLUSIÓNS:

Este anos conformáronse 2 grupos (12/14) mozos e mozas que participan noutro programa da Entidade e cos que se realizaron varias sesións formativas con unha moi boa aceptación e bos resultados en canto a captación de contidos.

Con respecto aos centros escolares, como noutros anos estamos a facer especial fincapé na participación de alumnado de formación profesional básica, xa que é un alumnado especialmente vulnerable cuxos horarios (usualmente de tarde) favorecen o absentismo escolar, o que comporta un importante factor de risco cara a posibles consumos. No barrio de Teis, este alumnado concéntrase nun mesmo instituto, polo que dos 3 participante o forte das intervencións realizáronse no IES Teis.

b) Programas no ámbito familiar

1.- Programa “Máis que un teito”

Poboación obxectivo:

Programa dirixido as nais e pais do alumnado dos centros educativos do barrio de Teis: 4.280 familias (nais/pais) aprox.

Poboación mediadora: Anpas e orientadores/as, Mestres/as dos centros educativos do barrio, profesionais do comité técnico: 75 (aprox)

Actividades, metodoloxía e contidos:

"Escolas de nais e país" "Escolas dixitais"

As liñas de actuación a seguir veñen definidas pola metodoloxía de traballo comunitario.

Nesta edición tentonuse combinar as sesións presenciais coa modalidade dixital, a través da nosa web, comezada no 2017: as “Escolas dixitais”, mediante un portfolio, pretenden fomentar a participación e a aprendizaxe activa, o diálogo e o traballo en grupo. Neste espazo compartiranse enlaces de traballo coa idea de poder engadir aportacións, que terán cabida nun documento final xunto coas dos/das participantes presenciais ás sesións e ó que se poderá ter acceso a través da nosa páxina web, difundindo deste xeito o traballo de todos e todas para que poida ser aproveitado polo resto da comunidade.

Monitorización e avaliación do Programa:

Malia o reporte negativo da realización final da actividade, a participación das anpas no proceso de implementación, deixan os seguintes resultados:

Poboación destinataria real: 100

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

.-Nº de obradoiros realizados: 0

- .-Nº de nais e pais participantes:5
- .-Nº anpas implicadas: 5
- .-nº centros escolares implicados: 5

CONCLUSIÓNS:

Dada a baixa participación na modalidade presencial e o periodo de adaptación que require a modalidade dixital, este ano non se pode realizar unha valoración positiva da actividade.

Neste periodo da subvención, logo de varios contactos dentro do Comité interanpas, decidíuse que funcionasen únicamente as escolas dixitais, prescindindo das sesións presenciais, dadas as dificultades de asistencia continuada dalgunhas das posibles persoas destinatarias do programa.

Pese a varios intentos de axilizar a interacción dentro da páxina web, non se obtivo a participación esperada, polo que estamos a valorar o validez e/ou efectividade do novo formato dixital.

2.- Programa “En familia, todos contan”

Poboación obxectivo:

Programa dirixido a familias desestruturadas do barrio de Teis, con cuxos/as fillos/as estase a traballar noutros programas da entidade (véxase “actívate xogando”). Poden, igualmente, participar no programa familias que sexan usuarias dos servizos sociais, presenten dificultades de inserción laboral, familias monoparentais/monomarentais, que presenten un problema de adicción nun ou nos dous membros da parella ou sufran outros desaxustes (habida conta de que están a aumentar as condutas **disruptivas** –que supoñen un risco cara aos consumos- en familias “normalizadas”). **650 familias (nais/pais) aprox.**

Poboación mediadora: Traballadoras sociais, educadoras/es e psicólogas/os dos recursos sociais que actúan no territorio.

Actividades, metodoloxía e contidos:

“Asesoramento e orientación socioeducativa á familia”

Pártese dos principios metodolóxicos xerais do Proxecto.

Desenvolvéronse obradoiros en función das necesidades das familias destinatarias.

Realizáronse sesións grupais e intervencións individuais (según necesidades e características das familias) de hora e media de duración (aprox), atendendo a diversidade, xa que as características de cada nai/pai e/ou familias, determinaron o número final de intervencións. Nestas sesións exploráronse os seguintes aspectos:

- Avaliación do sistema familiar (condutas-problema, interaccións e procesos de comunicación pais/nais-fillos/as).
- Motivación para o cambio.
- Estilo de supervisión.
- Como actúan as nais e pais e o seu proxecto educativo.

Tratouse de asesorar, orientar e entrenar en habilidades para adquisición de ferramentas e competencias educativas: Normas e límites na convivencia familiar; o uso das novas tecnoloxías; prevención do consumo en xeral; asesoramento e incremento dos recursos familiares para minimizar as situacións de risco; Mellora das habilidades educativas; Educación de pais e nais na prevención, tanto de condutas de risco coma en condutas non saudables; Entrenamento de habilidades que faciliten a resolución-solución pacífica de conflitos dentro da familia e a comunicación como canle imprescindible de prevención.

Monitorización e avaliación do Programa:

Avaliación continua dos obxectivos con todos/as os/as axentes implicados. A avaliación de resultados inclúe a realización dun cuestionario inicial e outro post para comprobar as modificacións producidas nas seguintes variables: coñecementos relevantes en prevención, implicación en tarefas de supervisión e apoio aos fillos, xestión familiar (establecemento de normas e responsabilidades entre os compoñentes da familia), habilidades de comunicación e capacidade de negociación e para a resolución de conflitos.

Poboación destinataria real: 65

Non houbo cambios nen incidencias sobre o planificado.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

.-Nº nen@s/moz@s participantes: 22

.-Nº familias participantes: 19

.- nº profesionais implicados/as: 24

.-obxectivos alcanzados:

-Axudar á propia dinámica familiar: Conseguido de maneira óptima.

-Diminuír a manifestación de condutas desadaptativas e/ou disruptivas a nivel familiar nos e nas menores. Conseguido de maneira satisfactoria.

-Reforzar e estimular as capacidades e potencialidades do/a menor, co obxectivo de iniciar un proceso de mellora e crecemento individual e como consecuencia tamén familiar. Conseguido de maneira óptima no caso d@s menores e de maneira satisfactoria nas familias.

CONCLUSIÓNS

O propiciar unha relación de confianza que serve de referencia para todas as persoas que participan na actividade familias, rapaces e rapazas, educadoras de referencia e o propio PCT.

A realización de actividades complementarias a través de Activa (obradoiros, saídas ao entorno próximo, saída a Balaídos, á Aldán,...) porque supoñen un forte elemento motivador para as familias que participan no programa xa que fidelizan a súa confianza nas consecuencias positivas de atender as pautas trasladadas nas xuntanzas (individuais e/ou grupais do asesoramento). Cara a fortalecer a interiorización das aprendizaxes incrementouse o contacto directo e acompañamento na recondución das disfuncións das dinámicas familiares, insistindo na importancia de supervisión adulta, como a mellor opción para que a menor que poida afastarse do entorno de risco atendendo con inmediatez os conflitos que poieran xurdir nos cambios nas dinámicas familiares, cambios nos intereses de ocio, comportamentos retantes negativistas de algún deles, as conversas a través das redes sociais (agresividade verbal...).

O traballo coas familias deuse dunha maneira mais individualizada con múltiples titorías individuais, atendendo tanto a incidentes puntuais como a evolución de cada neno/a participante no ACTIVA de maneira continuada.

En algúns casos as familias integraron tamén o grupo do programa "entre tod@s" dadas as dificultades á hora de reconducir condutas pouco saudables e mesmo aditivas (Ver programa "entre tod@s")

3.- Programa “Entre todos/as”

Poboación obxectivo

Programa dirixido a familias cos/as fillos/as adolescentes que manteñen consumos de distintas drogas e/ou a familias desestructuras do barrio de Teis, con cuxos/as fillos/as estase a traballar noutros programas da entidade (véxase dentro deste proxecto: “Non pasa nada, pasa algo” e “actívate xogando”) e tamén a mocidade doutros programas financiados pola Consellería de benestar da Xunta de Galiza: “Apunto Teis” ou polo Concello de Vigo: “Ludopam-Teis”: 45 familias (nais/país/fillos/as) aprox.

Actividades, metodoloxía e contidos:

Realizaráanse cinco **sesións/intervencións** de 90 minutos cada unha, durante tres meses con cada familia. Poderanse realizar axustes en función das familias derivadas, podendo cambiar a duración e/ou estrutura das sesións.

O traballo desenvólvese nun formato de entrevista/diálogo na que se realizaron:

- **Traballo cos/as adolescentes.** Analizando a súa situación, as súas inquietanzas e centrándose nos seus comportamentos e nas consecuencias que estes teñen.
- **Traballo coas familias.** Fomentando o apoio aos fillos e fillas, e modificando aquelas estruturas e prácticas da convivencia que dificultan o achegamento a solucións satisfactorias para todos/as. Inclúe, ademais intervencións na contorna familiar xa sexa en situacións de crise ou para apoiar a adquisición de habilidades.

O **Traballo conxunto con adolescentes e pais/ nais**, está a se aprazar ata que existan bases suficientes que sustenten a súa evolución exitosa.

Os **contidos** tratados nas intervencións foron:

- Traballo educativo cos/as adolescentes e coa familia.
- Adestramento en habilidades de xestión familiar.
- Ensaio de condutas.
- Práctica de habilidades e Intervencións educativas de apoio.

Monitorización e avaliación do programa:

A avaliación de resultados incluíra as variacións producidas nas condutas que, en relación coas drogas manteñen os/as adolescentes e as familias beneficiarias do programa. Tratarase de medir os cambios introducidos coa intervención:

- Nas habilidades educativas e de xestión familiar: coñecemento dos factores de risco e protección, condicionantes da prevención familiar;
- Nas habilidades para a comunicación cos fillos e para a supervisión parental;
- No establecemento de normas e responsabilidades entre os/as membros da familia e a capacidade de negociación e para a resolución de conflitos.

Poboación destinataria real: 65

AVALIACIÓN CUANTITATIVA

- .- Nº adolescentes participantes: 45
- .- nº de familias participantes: 40
- .- nº de profesionais participantes: 15

AVALIACIÓN CUALITATIVA

- .-Grao de implicación d@s adolescentes participantes: Medio
- .- grao de implicación das familias: Medio
- .- grao de implicación d@s profesionais implicados: Alto
- .-Grao de satisfacción de tod@s @s axentes implicados: Medio

CONCLUSIÓNS

A evolución deste programa foi moi complexo dadas as especiais características sociofamiliares (consumos abusivos a nivel familiar e d@s menores, abuso do uso das redes sociais, abuso de videoxogos...) e mesmo febles lazos familiares e escasa vinculación Familia-menor. Pese a todo conseguíronse numerosos avances na comprensión/percepción sobre a importancia de recoñecer o problema do consumo como primeiro paso cara a reconducir as situacións problemáticas que se estaban a dar e algún d@s menores remataron o programa asistindo ao centro de menores Alborada cara a poder reconducir os posibles problemas de adicións de maneira individual.

A complexidade foi maior, e aumentaron as dificultades do trato directo coas familias, naqueles casos nos que interviron numerosos axentes sociais (educadores/as familiares, psicólogos/as, gabinetes psicopedagóxicos, etc...).

Algunha das familias, participaron previamente no programa "en familia tod@s contan".

c) Programas no ámbito xuvenil e de ocio

1.- Programa "Activa"

Poboación obxectivo:

Poboación final: mozos e mozas de idades comprendidas entre os 6 e os 29 anos. O noso programa abrangue 2 franxas de idade: nenas e nenos de 6 a 12 anos ("Actívate xogando") e de 13 a 29 anos ("Actívate colaborando") que viven e/ou estudian no barrio e que pertencen a familias desestruturadas e/ou con problemas derivados da adicción a sustancias: 7.400 nenas e nenos/mozos e mozas de 6 a 29 anos (aprox).

Poboación mediadora: o programa “Activa” desenvólvese a través da participación indispensable de axentes mediadores “comité interanpas” (175) e “mediadores sociais” (40), que asumirán o liderado da maior parte das actividades.

Actividades, metodoloxía e contidos:

“Activate xogando” “Actívate colaborando”

Desenvolveranse actividades lúdicas e de ocio alternativo, educativas e de colaboración responsable.

Durante estes anos creouse un grupo de coordinación do programa no barrio (en colaboración e coordinación cos mediadores sociais e o Comité interanpas, club ciclista Teis e Club de Remo Virxe da Guía e asociación de comerciantes Zona Teis).

Realizarase, por parte dos integrantes do grupo de coordinación, o deseño e o liderado das actividades saudables a desenvolver;

a unidade de prevención encargouse da difusión das actividades informativas, de sensibilización e de ocio programadas; difusión de mensaxes preventivas entre iguais; información e promoción de actividades de ocio saudables. A creación e/ou consolidación, según os casos, dun espazo de apoio e derivación de rapaces/as en situacións especiais e/ou con condutas pouco saudables, detectadas por profesionais do barrio e servizos colaboradores; potenciando a integración e interacción destes/as rapaces/as na súa contorna (Teis). Achegamento da mocidade á natureza de xeito lúdico, educando no tempo libre e de ocio. O establecemento dun espazo de xogo e interacción social e un servizo de atención controlada aos e ás máis cativas, creando ambientes de participación e diversión alternativos e incompatibles con hábitos de consumo.

Estes contidos foron igualmente válidos para a actividade “actívate colaborando”, onde ademáis se propiciou a participación social e comunitaria de mozas e mozos, servindo de plataforma de captación de posibles mediadores/as xuvenís.

Monitoraxe e avaliación do Programa:

Avaliación inicial: por medio da observación directa das técnicas da Unidade de Prevención do Plan Comunitario de Teis. Avaliación continua: diariamente para aquelas incidencias inmediatas; semanalmente reunións onde se analiza a evolución de cada neno/a.

Quincenalmente, contrastáronse as incidencias e as alternativas. Periódicamente, establecéronse reunións conxuntas cos/as mediador@s e coa equipa de profesionais dos servizos de referencia (UTS, Equipo de infancia e Familia, Orientadores/as...).

Retroalimentación interna e externa: que permitíu a reformulación inmediata, en caso de que for preciso, e a mellor adaptación do programa ás necesidades reais dos rapaces e rapazas/mozos e mozas.

Poboación destinataria real: 815

Non houbo cambios nen incidencias sobre o planificado.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

- .-Nº nen@s e moz@s participantes: 370
- .-Nº familiares participantes: 410 (aprox.)
- .-Nº de mediadores/as implicados/as: 35 (de anpas e colectivos)
- .-Nº anpas implicadas: 5
- .-Nª centros educativos implicados: 5
- .-Nª de recursos implicados: 8 (7 colectivos)
- .-Nº actividades realizadas: 7

AVALIACIÓN CUALITATIVA:

- .-Grao de consecución de obxectivos: Alto
- .-Grao de modificación de actitudes: Medio-Alto
- .-Grao de satisfacción dos/as participantes: Alto
- .-Grao de satisfacción dos e das mediadoras implicadas: Alto
- .- Grao de implicación d@s participantes: Alto
- .- Grao de satisfaccións coas actividades programadas: Alto
- .-Grao de satisfacción coa metodoloxía e a coordinación: Moi Alto

CONCLUSIÓNS

O nivel de participación este ano, superou as expectativas en todos os sentidos realizando ademáis numerosas actividades, que noutros anos non se puideran realizar:

- .-Festas en datas sinaladas: chocolatada antes das vacacións nadal, Entroido con merendola, cumpreanos felices, fin de programa con merendola saudable,...
- .-Saídas: ao entorno próximo; parque do barrio das Flores, instalacións deportivas do IES ROU, parque de agrupación San Pablo, pozo comunal de Gondesende, CEIP Paraixal a fútbol Gaélico, actuación musical,...
- .- Actividades comunitarias en colaboración cos comités: Adorno árbores do barrio no Nadal, Magosto comunitario, Olimpíadas Interánpicas, Maios.
- .-Fóra do barrio; Balaídos (partido de fútbol) e Aldán (vacacións saudables).

CONCLUSIÓNS:

Na planificación das saídas, requírese un maior coñecemento do grupo e de como interactúa fóra do seu espazo habitual, polo que as saídas que se realizaron ao principio do programa, reducíronse ao contorno mais próximo (visitas ao parque do barrio das Flores e o IES ROU), o que facilitou a aprendizaxe xeral de normas básicas de convivencia, seguridade, e comportamento nun medio aberto. Estas accións tiñan coma finalidade facilitar futuras propostas de ocio saudable e así trasladar os hábitos adquiridos á súa realidade diaria máis próxima.

Realizáronse ademáis da difusión de mensaxes preventivas entre iguais; información e promoción de actividades de ocio saudables, procurando o achegamento da mocidade á natureza e ao exercicio físico de xeito lúdico, educando no tempo libre e de ocio. Durante todo este tempo (máis de 6 anos de programa) conseguíuse establecer un espazo de xogo e interacción social e un servizo de atención controlada, creando ambientes de participación e diversión alternativos e libres de consumo. Destacar que a labor d@s mediador@s, Comité interanpas e comité de colectivos foi imprescindible para o éxito do programa así coma para a difusión do mesmo cara a conseguir que cada vez aumente o número de participantes e sobre todo de mocidade e nen@s.

Comezamos tamén a realizar acompañamentos na integración de actividades lúdicas normalizadas naqueles casos que o precisaron.

d) Programas complementarios

1.- Programa de “Información-Sensibilización”

Poboación obxectivo:

Programa dirixido á poboación xeral (298.300 en Vigo -case o 10% no noso barrio-) e en xeral a toda a sociedade que faga uso da nosa páxina en diferentes ámbitos e sectores poboacionais.

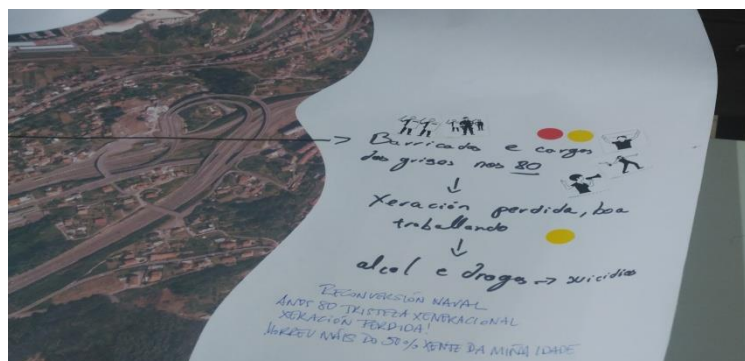
Actividades, metodoloxía e contidos:

Realizáronse asembleas, xuntanzas, visitas de coordinación e seguimento dos programas preventivos e promotoras da dinamización social. Inclúense os contidos dos programas nas redes sociais e na nosa “**páxina web**”, cara a conseguir un maior afondamento na información e difusión de programas preventivos que se están a desenvolver no noso territorio e área de influencia. Na páxina de inicio xa aparece o avance de programas de drogodependencias e unha relación de documentos e enlaces destacados para a súa visualización. Ademais, unha vez no interior da páxina, seguindo o mapa de búsqueda, están detallados os diferentes programas preventivos que se levan a cabo, xunto con diferentes enlaces aos distintos recursos que traballan no territorio e que se relacionan coa nosa entidade para a realización do proxecto de prevención de condutas adictivas. Como exemplo, as seguintes capturas de pantalla:

Tamén se compartiu a información no facebook e chío da entidade.

Seguimos a traballar, tamén, nun **mapa interactivo** no que se poderán ubicar cada un dos programas e recursos para a prevención da drogodependencia existentes na cidade.

Exemplo do traballo iniciado, base para datos do programa “facendo barrio”

Monitorización e avaliación:

Avaliación continua de todos e todas as participantes nas diferentes xuntanzas, na que se avaliarán e revisarán os obxectivos establecidos ao inicio do programa; avaliación anual para valorar o nivel de satisfacción e consecución final de obxectivos.

Como instrumento para a avaliación valorativa da Web como recurso de difusión, utilizarase Google analytics, contabilizando por seccións as visitas realizadas e os sitios visitados e desagregando aqueles valores pertinentes para este programa.

Poboación destinataria real: 21000

Non houbo cambios sobre o planificado nen incidencias durante o programa.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

O total de entradas a páxina Web, unha vez desbotadas aquelas que teñen que ver co mantemento e actualización de contidos é de:

.- 3077 páxina inial na que aparece información e difusión sobre a carteira servizos de prevención da Consellaría de Sanidade e actividades dentro do PLSDA do Concello de Vigo.

.- 528 entradas directas ao proxecto de Prevención de drogodependencias e condutas adictivas ou a algúns dos programas incluídos no proxecto: Escolas de nais e Pais, Saúde na escola, Comisións, Comités, Ocio alternativo, Obradoiros de Natureza...

.- 275 diagnose/territorio/actividades preventivas.

CONCLUSIÓNS:

Tanto no Facebook como no Chío e Instagram realizouse difusión de actividades, mesmo en direto tentando que chegará ao maior número posible de persoas. Nos últimos meses aumentou considerablemente o número de persoas que interactúan con nós a través das redes sociais e da nosa páxina web.

As persoas que visitan a nosa páxina web teñen moi claras as súas demandas cara a coñecer o proxecto e programas que desenvolvemos, permanecendo un tempo suficiente na páxina para poder afondar nos seus intereses.

O facebook e o Instagram permitíronnos interactuar coas persoas destinatarias de maneira casi inmediata e actuaron, tamén como instrumento de valoración sobre o impacto/satisfacción das diferentes actividades realizadas.

O chío tivo menos interaccións, polo que teremos que mellorar a maneira de comunicarnos nel.

2. - Programa de “Formación Mediadores/as Sociais”

Poboación obxectivo:

Programa dirixido as ANPAS dos centros educativos do barrio de Teis: 10 anpas e monitores/as, integradores/as e animadores/as socioculturais en prácticas ou contratados.

Actividades, metodoloxía e contidos:

"Comité interanpas" e "Formación de monitor@s e animador@s socioculturais"

Desenvolvéronse actividades de coordinación, debates, foros e propostas de contidos e actividades de formación e mediación

Realizáronse xuntanzas/sesións formativas e informativas tendentes a:

- Establecer canles de comunicación e diálogo entre as anpas, a comunidade educativa e a comunidade en xeral.
- Asesorar, Informar e formar as anpas e monitores/as e animadores/as socioculturais en prácticas ou contratados/as.
- Implicar aos axentes sociais na prevención.
- Potenciar tanto a anpas como monitores/as e animadores/as socioculturais en prácticas ou contratados/as, como mediadores/as naturais de prevención e fomento de estilos de vida saudable.
- Implicar @s mediador@s na execución de actividades dentro do programa "Activa".

Poboación destinataria real: 180

Non houbo cambios sobre o planificado nen incidencias durante o programa.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

- N^a de persoas participantes: 180

- N^o de Anpas implicadas: 7.

- N^o de mozos/as implicados/as: 55

- N^a accións (xuntanzas, sesións informativas, debates...) realizadas: 12 (aprox).

AVALIACIÓN CUALITATIVA:

- grao satisfacción co proceso: Alto

- grao satisfacción coas propostas: Alto

- grao de satisfacción cos contidos: Alto

- grao de consecución de obxectivos: Alto

CONCLUSIÓNS:

As novas incorporacións de xente nova ao comité de colectivos e ao Comité interanpas, permitiu traballar con el@s a metodoloxía para acadar a mediación preventiva. Estanse a asentar novas bases de interacción acadando unha concienciación, cada vez máis arraigada no funcionamento destes comités como espazos de formación en mediadores naturais, actuando xa moit@s dos seus participantes na súa contorna máis próxima con importantes iniciativas (nas actividades lúdicas, no entorno educativo, nas familias.). Gran parte do éxito de algúns dos nosos programas depende da actuación directa dest@s mediador@s informados/formados. (Activa, en familia tod@s contan, Facendo barrio...)

3. – Obradoiros socioeducativos nas aulas a través da natureza (ámbito escolar)

Poboación obxectivo:

Programa dirixido ao alumnado de infantil, primaria ESO/FP básica dos centros educativos do barrio: 6.654 alumnos/as (aprox.).

Poboación mediadora: profesorado e integrantes dos colectivos mediambientais e deportivos.

Obxectivo xeral:

- Influír sobre os hábitos de vida e valores de respecto e autocoidado a través da natureza, promovendo mecanismos de participación en defensa do medio ambiente como fonte de saúde.

Actividades, metodoloxía e contidos:

Os contidos das actividades impartíronse en colaboración e coordinación co departamento de orientación e o profesorado de cada centro educativo, e co/as integrantes dos colectivos que colaboran no proxecto, tentando adaptar o programa ás necesidades tanto dos centros como dos ciclos educativos en que se impartiron.

Desenvolvéronse actividades de fomento de valores de respecto e autocoidado a traveso do respecto e coidado da natureza, actividades de motivación para o exercicio físico e o contacto coa natureza como alternativa de ocio saudable. O programa inclúe 2 actividades diferenciadas:

Obradoiros nas aulas: realización de 1-2 obradoiros (segundo sexa en infantil/primaria ou na ESO/FP) e fichas elaboradas pola Unidade de prevención do Plan Comunitario de Teis sobre os contidos que se desenvolven nos obradoiros para que poidan ser traballadas cos e cas mestras en diferentes momentos do ano escolar. Trataranse contidos que poñan en valor a natureza, desde o entorno máis cercano (A Madroa e o Litoral de Teis), como alternativa ao sedentarismo e como ocio alternativo e saudable, a máis de fomentar valores de respecto e autocoidado, todos eles minimizadores e/ou incompatibles cos consumos de drogas.

Saídas: ao Monte da Madroa; e á praias, se for o caso. Dando a coñecer o monte da Madroa e/ou as praias e o seu valor ecolóxico, tentando amosar a natureza coma un lugar de esparcemento físico e mental. Ademáis, coas saídas facilitarase a cohesión grupal e a participación activa (como factores protectores ante o consumo) de alumnos e alumnas que realicen a actividade a aprendizase mútua de todos os colectivos implicados.

Monitorización e avaliación do Programa.

Avaliación continua dos obxectivos con todos/as os/as axentes implicados/as. Test inicial e final. Realizarase unha avaliación final con variables que valoren a

adquisición de contidos e o grao de satisfacción co material utilizado e coas actividades realizadas.

Poboación destinataria real: 135

Houbo algún cambio sobre o planificado, xa que as saídas planificáronse un pouco máis tarde do previsto de tal xeito que só se lle pudo ofertar a 2 dos institutos do barrio, dada a complexidade da coordinación nos centros nos que houbo cambios no departamento de orientación que este ano coincidentemente foron 5 no noso ámbito de actuación.

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

- .-Nº de centros escolares participantes: 2
- .- Nº de nenas e nenos participantes: 120
- .- Nº de profesionais implicados: 12
- .- Nº colectivos implicados: 2
- .- Nº sesións/saídas realizadas: 4 (2 sesións/2 saídas)

AVALIACIÓN CUALITATIVA:

- .-Grao de adquisición de contidos: alto
- .-Grao de participación dos centros: 2 de 2 ofertados
- .-Grao de satisfacción da poboación participante e dos profesionais e colectivos implicados: moi alta.

CONCLUSIÓNS.

A importancia de que a comunidade comprenda a complexa natureza do medio ambiente (resultado da interacción dos seus diferentes aspectos: físicos, biolóxicos, sociais, culturais, económicos...), é unha evidencia; polo tanto faise imprescindible que a comunidade adquira os coñecementos, os valores, e as habilidades prácticas necesarias para participar responsable e eficazmente na prevención e solución dos problemas ambientais e na xestión da calidade do medio ambiente como elemento determinante dunha vida saudable.

Por outra banda, a concienciación e a educación en valores medioambientais nos e nas alumnas, favorecerá a creación dos pilares básicos para o desenvolvemento e a práctica de estilos de vida saudables e da mellora da relación da comunidade coa súa contorna.

A pesares das incidencias, a consolidación destes obradoiros como programa de carácter propio resultou moi positiva, chegando a realizar unha actividade familiar cunha estrutura similar, que se realizou de maneira transversal cos programas "activa" e "en familia tod@s contan", a proposta da Comunidade de montes e en coordinación co comité interanpas. Feito que compensou e equilibrou a participación dos ciclos de infantil e primaria.

4. – Obradoiros de prevención Afectivo- sexual (ámbito escolar)

Poboación obxectivo

Programa dirixido ao alumnado de ESO/FP básica e Bacharelato dos centros educativos do barrio: 3.720 alumnos/as (aprox).

Poboación mediadora: departamento de orientación, profesorado e persoal sanitario

(matrona e enfermeiras comunitarias).

Finalidade, metas e obxectivos do Programa:

A finalidade deste programa é complementar o PPCDE, promovendo a adopción de estilos de vida sexual saudables entre a poboación escolar, actuando sobre os factores que inflúen no inicio precoz da vida sexual: presión de pares, falta de control sobre a situación, baixa autoestima, desinformación... Potenciando diversos **factores de protección**: coidado do corpo e da saúde, participación en actividades sociais, practicar deporte, coñecer mensaxes preventivas de drogas, integración no barrio, participación en actividades preventivas, prevención de drogas na escola... e tentando reducir o impacto de determinados **factores de risco**:

- **Factores Persoais:** insatisfacción persoal, sensación de non poder superar as dificultades, Sentimento de perda de confianza en si mesmo, baixa autoestima.
- **Factores Sociais:** dependencia do grupo, baixa tolerancia social ante a diversidade, a non participación social...

Obxectivos xerais:

- Informar e educar nunha vida afectivo-sexual segura e saudable.
- Desmontar mitos e crenzas sobre os consumos de sustancias desinhibidoras nas relacións sexuais.
- Reducir e/ou eliminar o consumo de sustancias como instrumento de desinhibición.
- Fomentar a igualdade, a autoestima e o respecto nas relacións afectivo-sexuais, desde o respecto á diversidade.
- Potenciar o achegamento entre comunidade educativa-comunidade sanitaria cara ao desenvolvemento de proxectos preventivos.

Obxectivos específicos:

- Reformular conceptos como sexualidade e afectividade e identidade de xénero.
- Previr riscos de embarazos non desexados/planificados e ETS nas relacións sexuais.
- Desbotar prexuízos e falsos mitos na sexualidade e na súa relación co consumo de drogas (legais e ilegais), incidindo nos hábitos de consumo.
- Facilitar a construción de identidades (sexuais e/ou de xénero) desde o respecto á diversidade, desbotando condutas estereotipadas.

Actividades, metodoloxía e contidos:

Os contidos das actividades impártense en colaboración e coordinación co departamento de orientación e o profesorado de cada centro educativo e co persoal sanitario colaborador. Desenvolvéronse actividades que permiten unha análise e reflexión sobre a importancia dos vínculos afectivos nas interaccións sociais e sexuais, así coma na construción da identidade, a presión do grupo.... Introducendo información para desmontar mitos e crenzas sobre a incidencia das drogas no establecemento de relacións sexuais.

Realizáronse **obradoiros nas aulas**. Cada obradoiro constou de 3 sesións de 50 minutos de duración, cun espazo de 1 semana entre cada unha delas.

Monitorización e avaliación do Programa.

Avaliación continua dos obxectivos con todos/as os/as axentes implicados/as. Test inicial e final a alumnos/as participantes. Realizarase unha avaliación final con variables que valoren a adquisición de contidos e o grao de satisfacción co material utilizado e coas actividades realizadas.

Poboación destinataria real: 243

AVALIACIÓN CUANTITATIVA:

- .-Nº de centros escolares participaron no programa: 1
- .-Nº de nenas e nenos participantes no programa: 231
- .-Nº de profesionais implicados no programa: 12

AVALIACIÓN CUALITATIVA

- .-Grao de participación dos centros: Medio
- .-Grao de satisfacción dos profesionais implicados: Moi alto
- .-Grao de satisfacción de alumnos e alumnas participantes: Medio-Alto

CONCLUSIÓNS:

A crecente preocupación pola educación afectivo- sexual na adolescencia, é compartida polas comunidades educativa e sanitaria do barrio. Nos últimos anos incrementouse a demanda de obradoiros deste tipo, dadas as idades cada vez máis precoces nas que se producen actitudes e comportamentos sexuais pouco saudables, que rematan, cando menos en embarazos non desexados/planificados e co risco que implica en canto a transmisión de ETS que poderían estar sen diagnosticar. A cada vez maior implicación do persoal sanitario do centro de saúde de Teis -que colabora coa unidade de prevención, neste e noutros dos programas preventivos-, deulle sentido á maior entidade que foi tomando unha actividade que, inicialmente impartíase dentro do programa PPCDE e que neste momento conformase como programa independente.

A máis, tal e coma xa se avanzaba na memoria 2016, en cada época van aparecendo novas necesidades que, o contacto directo e continuado cos diferentes recursos, nos permite recoller e atender. No último ano apareceron novas preocupacións que se centraron nos conflitos que se estaban a dar en relación á construción das identidades de sexo e xénero, e que está a ter especial incidencia nos e nas adolescentes dalgún dos centros educativos.

A adolescencia é unha etapa na que a sexualidade (entendida no sentido amplo que se detalla nos párrafos que preceden) está influenciada por multitude de factores que aumentan a falta de control sobre as situacións e polo tanto de desprotección ante situacións de risco, máis aínda se sumamos o consumo de sustancias (alcohol e outras drogas) que aumentan exponencialmente esa falta de planificación e control.

Pese a verse reducida a participación de institutos que viñan facendoo en anos anteriores (IES A Guía-IES Teis) non se reduciu o nº de alunado xa que aumentaron os cursos nos que demandaron as sesións ao introducir contidos sobre identidade de Xénero, de tal xeito que se produciu unha maior intensidade na intervención que haberá que ter en conta á hora de organizar o próximo ano (cando xa estean otorgadas as prazas definitivas do departamento de orientación nos centros) tendo en conta que a conformación de identidades (entre ela a de xénero) vai cobrando importancia como factor de risco tanto na posibilidade de consumos coma na vida afectivo-sexual saudable.

A colaboración da matrona do Centro de saúde de Teis consolida o achegamento

d@s adolescentes participantes aos recursos sanitarios de maneira normalizada, xa que foi quen de achegar os contidos de maneira moi cercana e distendida, creando un importante feedback na comunicación.

5. – Facendo Barrio: (prevención estrutural ámbito comunitario)

Poboación obxectivo

Programa dirixido á poboación xeral: 28.279 habitantes

Obxectivos Xerais:

- Propiciar a organización e estruturación da comunidade como factor de protección fronte ao uso e abuso de sustancias.
- Fomentar o establecemento dunha rede estruturada de traballo que permita unha mellor resolución de situacións conflictivas derivadas do uso e abuso de sustancias.
- Identificar e valorar os obstáculos e as potencialidades comunitarias.
- Dinamizar o tecido asociativo e a participación social; favorecer o intercambio de información entre recursos de maneira regular e sistemática e a colaboración/coparticipación dos diferentes recursos nun proxecto común.
- Elaborar programas comunitarios en todo o territorio de intervención.
- Consolidar un espazo permanente de encontro e diálogo e promover a formación e o intercambio de experiencias entre os profesionais dos diferentes recursos que interveñen no territorio de Teis.

Actividades, metodoloxía e contidos:

A participación conviétese na principal garantía de calidade. Realizáronse asembleas, xuntanzas, mesas de traballo, visitas de coordinación e seguimento dos programas preventivos e promotoras da dinamización social. A **incorporación** das comisións de traballo na **estrutura organizativa da Entidade** fomenta a coordinación entre entidades e facilita a súa participación nas distintas accións comunitarias.

1. As comisións de traballo: nas que se traballa de maneira transversal e cuxa creación ven marcada polas interrelacións que se viñan dando nas diferentes áreas de intervención do Plan Comunitario de Teis, e que influían - e inflúen- directamente nas condicións de vida da poboación do barrio e nas súas oportunidades de mellora).

- **Comisión de Saúde e Educación:** integrada polas entidades da Comunidade Educativa, social e de Saúde do barrio, para analizar, debater, avaliar e participar no desenvolvemento dos nosos programas comunitarios.
- **Comisión de Ocio e Tempo Libre:** integrada por colectivos deportivos, culturais, sociais, educativos. A finalidade desta Comisión de traballo é propoñer, debater, avaliar e participar no desenvolvemento de programas e actividades de ocio, deporte e tempo libre. A maiores, permite aos/ás integrantes da Comisión establecer interrelacións proactivas e fructíferas para a xeración de novas actividades conxuntas, que de outro xeito nunca chegarían a efectuarse.

- **Comisión de Urbanismo e Mediambiente:** integrada polos diferentes colectivos veciñais, mediambientais... Son funcións desta Comisión de traballo: debater sobre os temas de interese para conseguir o Teis desexado en cuestións urbanísticas e mediambientais, Propoñer, consensuar e participar en todas cantas accións conxuntas se se realicen.

2. Os Comités: A complexidade do proceso comunitario, obrigounos, desde o principio, a axilizar e optimizar o traballo coordinado para temas concretos sobre os que se requiría afondar e precisaban dunha maior adicación; precisouse da formación de comités específicos e representativos das colectividades maioritariamente afectadas cara a operativizar a toma de decisións comúns. Os comités permítennos traballar en pequenos equipos dinamizadores e canalizadores de intereses concretos e colectivamente compartidos, o que posibilita unha maior representatividade da colectividade á que representa. Organízanse de forma autónoma contando coa supervisión e o apoio do Plan Comunitario de Teis que é quen os sustenta e da sentido, incorporándoos a súa estrutura organizativa. Cada Comité planifica o seu traballo con obxectivos específicos propios, distribuindo tarefas e responsabilidades entre os seus/súas membros/as. Reuniranse periódicamente para debater, analizar e intercambiar experiencias. Os comités estarán abertos a novas incorporacións que sumen e enriquezan o resultados dos asuntos sobre os que se traballe. Ademais de participar nos nosos programas de maneira activa, os comités xeran actividades comunitarias das que participa a poboación xeral e nas que a bldireccionalidade é un valor engadido.

- **Comité interanpas:** grupo específico de traballo para temas de educación e saúde en representación do colectivo de nais e pais de todos os centros educativos do barrio. (Ver programa “mediador@s”).
- **Comité Técnico:** a partires do ano 2004, comezou un proceso avaliativo, no que a opinión dos/as profesionais dos servizos - tan necesaria para unha análise profunda dos indicadores avaliados-, facíase moi difícil de compaxinar coas xuntanzas colectivas para a toma de decisións importantes. Logo de moitos intentos, determinamos crear un comité onde os e as profesionais (nominativamente asignados polos seus servizos) puderan traballar os asuntos específicos que lles competían de maneira eficaz e que servira de aval técnico das nosas accións (ver todos os programas).
- **Comité colectivos:** un grupo de traballo no que se inclúen colectivos veciñais, mediambientais, deportivos, culturais... A súa función e promover melloras estruturais e ambientais no barrio, recuperando espazos públicos nos que veciños e veciñas poidan comunicarse, participar na vida social e, en definitiva, mellorar a súa saúde e a da comunidade (Ver programa “obradoiros socieducativos nas aulas a través da natureza”).

Monitorización e avaliación:

Avaliación continua de todos e todas as participantes na que se avalian e revisan os obxectivos establecidos ao inicio do programa e avaliación anual para valorar o nivel de satisfacción e consecución final de obxectivos. Elaborarase un documento final no que se reflicta o nivel de participación acadado nas diferentes actuacións e programas e as interaccións e sinerxias comunitarias creadas.

Poboación destinataria real: 18000

AVALIACIÓN CUANTITATIVA

- .- Nº de colectivos/recursos/servizos/entidades/ axentes sociais participantes (en relación co total dos presentes no barrio): Total: 38 de 51 (75% dos recursos e axentes sociais existentes no barrio)
- .- RR.SS e Sociosanitarios: 9 de 11 (83%)
- .-Anpas: 7 de 9 (82%)
- .-C. Educativos: 12 de 15 (80%)
- .-Colectivos/axentes sociais: 10 de 16 (65%)
- .-Nº xuntanzas realizadas: 47
- .-Comité Interanpas: 15
- .-Comité Técnico: 20
- .-Comité de colectivos: 12
- .- Nº de actividades comunitarias preventivas realizadas: 10
- .- Nº de actividades novas realizadas (en relación co total de actividades comunitarias): 5

AVALIACIÓN CUALITATIVA:

- .- % participación: Alto
- .- Grao consecución obxectivos: Alto
- .- Grao de satisfacción coa calidade do proceso: Alto
- .- Grao satisfacción coas sinerxías entre colectivos e persoas participantes: Medio-alto

CONCLUSIÓNS:

pódese mellorar a saúde cambiando as condicións de vida das persoas: a súa educación, as súas relacións sociais, a súa contorna. A Unidade de Prevención do Plan Comunitario actúa, desde a súa creación, coma canal vertebrador das demandas e inquiredanzas, para a coordinación efectiva das diferentes iniciativas que atinxen á saúde comunitaria, á prevención en xeral e á prevención de condutas adictivas en particular. De tal xeito que se convertiu nun factor de protección esencial ante posibles riscos e/ou problemáticas derivadas do consumo e/ou abuso de sustancias, creando un entorno preventivo que asenta as intervencións nas propias forzas e recursos da comunidade organizándoas, coordinándoas, optimizándoas e mobilizándoas na búsqueda de estratexias innovadoras e imaxinativas que permitan alternativas viables de transformación (mellorando as condicións de vida das persoas: a súa educación, as súas relacións sociais, a súa contorna), nas que a comunidade é a principal fonte de resolución dos seus propios problemas-de saúde-se se organiza e fortalece o seu propio desenvolvemento.

Neste ano conseguíuse a consolidación de sinerxias que fortaleceron o traballo comunitario e en rede.

Con este programa (que é base e eixe sobre o que se sostentan todos os demais) tod@s (recursos, colectivos, profesionais, poboación xeral) toman conciencia da importancia de ser participes de maneira proactiva na mellora do barrio para que sexa un espazo cada vez máis saudable. Como exemplo todas as actividades que se desenvolven dentro dos programas preventivos "activa" "En familia todos contan" "formación de mediadores" "información/ difusión"- creándose grupos de wass nos diferentes "comités" cara a que a información e o consenso na toma de decisións fora real e bidireccional...).

Mantivéronse e cumpríronse os criterios de calidade no proceso de PARTICIPACIÓN e COORDINACIÓN de todos/as os/as axentes implicados/as (profesionais, servizos, recursos, familias, administración...), como garantía de efectividade e eficiencia. Isto

permitíu, por unha parte adecuar as accións aos fins e obxectivos do programa e, por outra a optimización dos recursos utilizandoos correcta, coordinada e equilibradamente. A avaliación continua e informada (tanto do proceso coma das actividades) utilizouse como fórmula de mellora continúa.